

УДК 342.4

М. Ю. Романов

СУЧАСНИЙ СТАН НОРМАТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ГРОМАДЯН ЗБИРАТИСЯ МИРНО, БЕЗ ЗБРОЇ, ПРОВОДИТИ МІТИНГИ, ПОХОДИ І ДЕМОНСТРАЦІЇ

Проаналізовано становлення основних національних нормативно-правових інструментів регламентації інституту мирних зібрань, встановлено місце і роль у правовому регулюванні відповідного інституту міжнародного законодавства та підбито загальнотеоретичні й практичні висновки щодо ймовірної оптимізації системи нормативно-правового забезпечення реалізації права на мирні зібрання в Україні.

Автором зроблено базові висновки про те, що конституційне право громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації для України є одним із основоположних інструментів участі в управлінні державними справами для громадян. Аргументовано також, що історичні засади формування української державності свідчать про те, що систематично громадянами України реалізується право на мирні зібрання в усіх його можливих формах. Акцентовано увагу на необхідності внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з урегулюванням функціонування інституту мирних зібрань. Обґрунтовано, що в умовах активного використання громадянами України своїх прав на мирні зібрання вкрай потребує вирішення питання впорядкування та правової регламентації його функціонування.

Ключові слова: *право, зібрання, мітинги, походи, демонстрації, конституційне право, права громадян.*

Постановка проблеми. Права і свободи людини і громадянина відіграють найважливішу роль у сучасному суспільстві, вони є мірилом і змістом, що спрямовує державну політику, а також критерієм демократичності будь-якої держави. Принципи верховенства права і правової державності базуються на правах і свободах людини і громадянина, на вільному вираженні ними думок, на верховенстві людського життя над державним інтересом, а також верховенства прав людини над інтересами органів державної влади.

В Україні становлення інституту прав і свобод людини і громадянина відбувається у переважній більшості завдяки реалізації права громадян на мирні зібрання, що є основною формою впливу громадськості на державотворчі процеси, а також дороговказом вектора подальшого напрямку державної політики. Саме тому, на нашу думку, важливість нормативно-правового

забезпечення реалізації всіх без винятку прав і свобод людини і громадянина є першочерговим питанням законодавця, а також наукової юридичної спільноти.

Конституційне право громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації визначається на найвищому рівні не лише вітчизняним законодавством, а й міжнародно-правовими нормативними актами, що свідчить про високу роль і значення відповідного права у функціонуванні інституту прав і свобод людини і громадянина загалом.

Своєю чергою, неодноразово вчені звертали увагу на те, що зазначене питання потребує ґрунтовного нормативно-правового врегулювання, що можливо здійснити у спосіб прийняття профільного Закону України «Про мирні зібрання». Проте акцентуємо, що не лише нормами профільного законодавства здійснюється забезпечення функціонування відповідного інституту. Наведене вище, а також

необхідність систематичного здійснення оновлених наукових розвідок зазначеного проблемного питання й актуалізує окреслену тематику дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Наукові дослідження на рівні дисертаційних робіт та монографічних праць щодо врегулювання основних проблемних питань функціонування інституту мирних зібрань здійснило чимало вчених, а саме: О. Васюковська [1], О. Власенко [2], О. Клименко [3], Р. Мельник [4], О. Шкарнега [5], М. Серета [6], М. Філоретова [7], А. Загороднюк [8] та інші.

Слід звернути увагу на те, що комплексні прикладні дослідження у галузі теорії та історії держави і права, конституційного та адміністративного права систематично здійснювалися на основі аналізу норм вітчизняного законодавства, поглядів учених, а також міжнародного досвіду і систематично виражалися у рекомендації щодо неодмінної необхідності прийняття профільного Закону України, що регулював би відповідну сферу правовідносин.

Проте з урахуванням високої соціальної важливості наукового дослідження, а також необхідності акцентування уваги на окремих аспектах нормативно-правового регулювання відповідного інституту в Україні зазначене питання все ще залишається актуальним.

Метою статті є опрацювання сучасного стану нормативно-правового забезпечення конституційного права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язання низки дослідницьких завдань, серед яких, зокрема: установлення основних національних нормативно-правових інструментів регламентації інституту мирних зібрань; установлення місця і ролі у правовому регулюванні відповідного інституту міжнародного законодавства; підбиття загальнотеоретичних і практичних висновків щодо ймовірної оптимізації системи нормативно-правового забезпечення реалізації права на мирні зібрання в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правове регулювання лежить в основі функціонування будь-якого правового інституту в сучасному демократичному суспільстві. Ці основи встановлюються Конституцією України, де чітко визначається,

що Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на її основі і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії [9]. Саме тому пропонується дослідити відповідний аспект функціонування інституту мирних зібрань в Україні.

Як одне з основних конституційних прав і свобод людини і громадянина право на мирні зібрання врегульовується безпосередньо Конституцією України. Статтею 39 регламентовано, що «Громадяни мають право збиратися мирно, без зброї і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації, про проведення яких завчасно сповіщаються органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування. Обмеження щодо реалізації цього права може встановлюватися судом відповідно до закону і лише в інтересах національної безпеки та громадського порядку – з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей» [9].

Наведена норма, як і зазначалося попередньо, є нормою прямої дії, оскільки може застосовуватися без спеціального законодавства. Проте такий її характер і тенденція до систематичної організації різними групами громадян масових мирних зібрань, а також тотальна правова незахищеність їх учасників дають підстави стверджувати про необхідність розроблення профільного Закону України чи загальнонаціонального операційного документа, що врегулював би основні стандарти інституту мирних зібрань.

Науковець Р. Мельник, аналізуючи зміст конституційних норм щодо права на свободу мирних зібрань, доцільно вказав, що таке право визнається у безальтернативному порядку і гарантується Основним Законом відповідної країни; не потребує санкціонування органами влади; підлягає охороні за умови мирності та беззбройності зібрань; межі реалізації цього права є різними, одні країни визнають це право за кожною особою, інші – виключно за своїми громадянами; передбачається можливість обмеження права на свободу мирних зібрань на підставі та у відповідності до спеціального закону [4, с. 33].

Нами цілком підтримується позиція цього науковця, а також підкреслюється те, що головним позитивним обов'язком держави щодо організаторів й учасників таких мирних зібрань є

необхідність забезпечення їх безпеки, проте для реалізації цієї функції необхідно створити певні умови, що насамперед полягають в інформуванні органів влади про прийняте щодо проведення такого заходу рішення.

Конституційний Суд України своїм рішенням від 08 вересня 2016 р. № 6-рп/2016 у справі № 1-13/2016 [9] визнав неконституційним (таким, що не відповідає Конституції України) Указ Президії Верховної Ради СРСР «Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР» від 28 липня 1988 р. № 9306-XI [10], що до 2016 р. базував у своєму змісті механізм реалізації права на мирні зібрання у максимально скороченому та антидемократичному варіанті.

Водночас ще одним своїм рішенням Конституційний Суд України (від 19 квітня 2001 р. № 4-рп/2001 у справі № 1-30/2001) суттєво розширив розуміння деяких базових категорій та аспектів, а саме щодо необхідності завчасного сповіщення (строк від дня такого сповіщення до дати проведення масового зібрання) про це органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування через організаторів масових зібрань. Крім цього, судом підкреслено, що «строк завчасного сповіщення має бути достатнім і для того, щоб органи виконавчої влади чи органи місцевого самоврядування могли визначитися, наскільки проведення таких зібрань відповідає закону», а також що «Визначення конкретних строків завчасного сповіщення з урахуванням особливостей форм мирних зібрань, їх масовості, місця, часу проведення тощо є предметом законодавчого регулювання» [11].

Отже, одним із основних елементів правового регулювання права на мирні зібрання є обов'язкове тлумачення поняття завчасного сповіщення, яке з позиції Конституційного Суду України має бути визначене у законодавчий спосіб. Водночас на цьому перелік норм національного законодавства, що чітко визначають порядок проведення, вичерпується, а всі інші закони України лише фрагментарно висвітлюють у своїх положеннях окремі специфічні елементи, пов'язані з урегулюванням відповідного питання.

Так, статтею 38 «Повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян» Закону України «Про місцеве самоврядування» до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад

віднесено таке делеговане повноваження, як «вирішення відповідно до закону питань про проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів; здійснення контролю за забезпеченням при їх проведенні громадської безпеки і порядку» [12]. Це, своєю чергою, взагалі не встановлює жодних особливостей організації згаданих форм мирних зібрань, а лише покладає на виконавчі органи сільських, селищних, міських рад позитивний обов'язок щодо здійснення контролю за забезпеченням безпеки і порядку в процесі їх проведення.

Крім того, законодавство, що забезпечує адміністративно- та кримінально-правовий порядок юридичної відповідальності, фрагментарно встановлює деякі юридичні механізми притягнення до відповідальності посадових та інших осіб, наприклад: «Надання посадовими особами для проведення з порушенням установленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій приміщень, транспорту, технічних засобів або створення інших умов для організації і проведення зазначених заходів» (стаття 185² «Створення умов для організації і проведення з порушенням установленого порядку зборів, мітингів, вуличних походів або демонстрацій» Кодексу України про адміністративні правопорушення [13]) та «Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо це діяння було вчинене службовою особою або із застосуванням фізичного насильства» (стаття 340 «Незаконне перешкоджання організації або проведенню зборів, мітингів, походів і демонстрацій» Кримінального кодексу України [14]).

Наведені норми «санкційного» законодавства, свого роду, складають систему гарантій, що унеможливають незаконне перешкоджання організації чи проведенню відповідних заходів, або порушення посадовими особами порядку їх проведення. Водночас, доцільно зазначити, що суттєвої правової невизначеності додає відсутність профільного Закону України чи будь-якого іншого комплексного нормативно-правового акта, що врегулював би сам порядок, а також, що найважливіше, встановив перелік юридичних гарантій реалізації відповідного права громадянами та унеможливив незаконні скасування проведення вказаних заходів.

Дослідниця М. Філоретова звертає увагу на те, що у законах України розглядаються лише окремі аспекти правового регулювання реалізації права на свободу мирних зібрань, зокрема, зазначаються повноваження і функції уповноважених органів, у тому числі правоохоронних, забезпечення дотримання законності проведення публічних заходів та запобігання правопорушенням. Разом з тим учена констатує, що під час проведення мирних зібрань, у разі різних протиправних дій його організаторами та учасниками, може відбуватися грубе порушення громадського порядку, роботи транспорту, підприємств та установ, що зумовить підстави для притягнення вказаних осіб до кримінальної відповідальності за статтею 293 «Групове порушення громадського порядку» Кримінального кодексу України [7; 14]. На нашу думку, ця позиція досить чітко визначає відсутність правової захищеності організаторів і учасників мирного зібрання перед законом у процесі реалізації своїх конституційних прав, оскільки сутність і зміст поняття «мирності» зібрання громадян також залишається не розкритим.

Водночас варто звернути увагу на те, що деякі акти законодавства міжнародно-правового характеру теж фрагментарно врегульовують відповідне питання, оскільки містять лише базові положення, що не висвітлюють алгоритму дій організаторів мирних зібрань, а також посадових осіб органів влади щодо їх проведення.

Наприклад, статтею 20 Загальної декларації прав людини визначається, що кожна людина має право на свободу мирних зібрань і асоціацій [15], що теж дублюється у положеннях статті 11 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод у дещо розширеному варіанті, а саме: «Кожен має право на свободу мирних зібрань і свободу об'єднання з іншими особами, включаючи право створювати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів. Здійснення цих прав не підлягає жодним обмеженням, за винятком тих, що встановлені законом і є необхідними у демократичному суспільстві в інтересах національної або громадської безпеки, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб. Ця стаття не перешкоджає запровадженню законних обмежень на здійснення цих прав особами, що входять до складу збройних сил, поліції чи

адміністративних органів держави» [16]. Наведені інтерпретації в основних міжнародно-правових документах свідчать про стійку правову позицію міжнародної спільноти щодо неможливості свавільного обмеження реалізації відповідного права, необхідності визначення ефективного механізму його реалізації, а також встановлення додаткових критеріїв щодо його проведення і деталізації окремих категорій з урахуванням правових традицій кожної держави окремо.

Крім цього, Міжнародним пактом про громадянські і політичні права у статті 21 встановлено, що «Визнається право на мирні збори. Користування цим правом не підлягає ніяким обмеженням, крім тих, які накладаються відповідно до закону і які є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах державної чи суспільної безпеки, громадського порядку, охорони здоров'я і моральності населення або захисту прав та свобод інших осіб» [17]. А Копенгагенський документ Організації безпеки і співробітництва Європи (пункт 9.2) визначає, що «Кожна людина має право на мирні зібрання та демонстрації. Будь-які обмеження, що можуть бути встановлені відносно здійснення цих прав, встановлюються законом і відповідають міжнародним стандартам» [18].

Тому достатньо вказати, що міжнародне нормативно-правове забезпечення відповідного питання перебуває на високому рівні, оскільки його функцією є, перш за все, регламентація базових і непорушних засад функціонування відповідного інституту, наприклад, заборона будь-якого обмеження мирного зібрання крім як за підстав, урегульованих законом. Водночас інші фрагментарні особливості реалізації відповідного права громадянами мають бути визначені в національному законодавстві, тоді як на сьогодні це питання належним чином не розкрито.

Висновки

Отже, на підставі позицій вітчизняних учених, а також порівняння норм національного законодавства у галузі забезпечення конституційного права громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації нами аргументується низка пропозицій і рекомендацій щодо врегулювання окремих проблемних питань.

1. Конституційне право громадян збиратися мирно, без зброї, проводити мітинги, походи і демонстрації для України є одним із основоположних інструментів участі в управлінні державними справами для громадян, що не пов'язаний з інститутом виборів як механізму безпосередньої (прямої) демократії.

2. Історичні засади формування української державності свідчать про те, що систематично громадянами України реалізується право на мирні зібрання в усіх його можливих формах, що лише актуалізує необхідність нормативно-правового гарантування прав і свобод його учасників, а також осіб, що уповноважені забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок і контролювати додержання законності під час їх проведення.

3. На нашу думку, найбільш ефективним способом нормативного врегулювання функціонування відповідного інституту з огляду на відсутність чіткого і зрозумілого механізму, а також розпорошеність та внутрішню суперечність деяких норм адміністративного і кримінального законодавства є прийняття єдиного законодавчого акта, що врегулював би його.

4. Окремим питанням постає необхідність унесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з урегулюванням функціонування інституту мирних зібрань, наприклад:

– посилення відповідальності за перешкоджання організації мирного зібрання або умисне незаконне обмеження проведення такого зібрання (у спосіб унесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення та Кримінального кодексу України);

– зобов'язання органів правопорядку організувати і забезпечувати публічну (громадську) безпеку і порядок у місцях масових зібрань громадян (у спосіб унесення змін до Закону України «Про Національну поліцію», «Про Національну гвардію України», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації» та інші).

Перспективи подальших наукових пошуків полягають у визначенні змісту і сутності форм мирних зібрань, що визначені Конституцією України, а також установленні ролі і місця інституту мирних зібрань у формуванні української державності та функціонуванні вітчизняної правової системи.

Перелік джерел посилання

1. Васьковська О. В. Конституційне право на мирні збори та механізм його реалізації в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2007. 20 с.

2. Власенко О. Л. Конституційне право громадян на свободу зборів, мітингів, походів і демонстрацій : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2011. 20 с.

3. Клименко О. І. Конституційне право громадян на мирні зібрання та його забезпечення в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ, 2014. 20 с.

4. Мельник Р. С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. Київ, 2015. 168 с. URL:<https://www.osce.org/files/f/documents/0/e/233491.pdf> (дата звернення: 29.11.2021).

5. Шкарнега О. С. Проведення у справах щодо реалізації права на мирні зібрання : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Одеса, 2016. 239 с.

6. Серета М. Л. Право на мирні зібрання: теоретичні, практичні та порівняльно-правові аспекти : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Київ, 2019. 204 с.

7. Філоретова М. В. Свобода мирних зібрань як об'єкт захисту адміністративними судами : дис. ... д-ра філос. : 081. Київ, 2021. 251 с. URL:http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/3e1/dis_Filoretova%20M.V..pdf (дата звернення: 06.12.2021).

8. Загороднюк А. Г. Конституційне право громадян на збори, мітинги, походи і демонстрації: питання теорії та практики : дис. ... д-ра філос. : 081. Вінниця, 2021. 268 с. URL:<https://abstracts.donnu.edu.ua/article/view/9958> (дата звернення: 06.12.2021).

9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини п'ятої статті 21 Закону України «Про свободу совісті та релігійні організації» (справа про завчасне сповіщення про проведення публічних богослужінь, релігійних обрядів, церемоній та процесій) від 08 вересня 2016 р. № 6-рп/2016. *Офіційний вісник України*. 2016. № 79. С. 94. Ст. 2649. Код акта 83329/2016.

10. Про порядок організації і проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій в СРСР : указ Президії Верховної Ради СРСР від 28 липня 1988 р. № 9306-XI (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/v9306400-88> (дата звернення: 28.11.2021).

11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Міністерства внутрішніх справ України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 39 Конституції України про завчасне сповіщення органів виконавчої влади чи органів місцевого самоврядування про проведення зборів, мітингів, походів і демонстрацій (справа щодо завчасного сповіщення про мирні зібрання) від 19 квітня 2001 р. № 4-рп/2001. *Офіційний вісник України*. 2003. № 28. С. 109. Ст. 1379. Код акта 25732/2003.

12. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.11.2021).

13. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1984. № 51. Ст. 1122.

14. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25. Ст. 131.

15. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. *Офіційний вісник України*. 2008. № 93. С. 89. Ст. 3103. Код акта 45085/2008.

16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04 листопада 1950 року. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13. (2006. № 32). С. 270.

17. Про ратифікацію Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права та Міжнародного пакту про громадянські і політичні права : Указ Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148 VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 05.12.2021).

18. Документ Копенгагенської наради Конференції щодо людського виміру НБСЄ від 29 червня 1990 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082#Text (дата звернення: 01.12.2021).

Стаття надійшла до редакції 03.11.2021 р.

УДК 342.4

М. Ю. Романов

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НОРМАТИВНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕАЛИЗАЦИИ КОНСТИТУЦИОННОГО ПРАВА ГРАЖДАН СОБИРАТЬСЯ МИРНО, БЕЗ ОРУЖИЯ, ПРОВОДИТЬ МИТИНГИ, ПОХОДЫ И ДЕМОНСТРАЦИИ

Проанализировано становление основных национальных нормативно-правовых инструментов, которые регламентируют институт мирных собраний, установлены место и роль в правовом регулировании соответствующего института международного законодательства и подведены общетеоретические и практические выводы относительно вероятной оптимизации системы нормативно-правового обеспечения реализации права на мирные собрания в Украине.

Автором сделаны базовые выводы о том, что конституционное право граждан собираться мирно, без оружия, проводить митинги, походы и демонстрации для Украины является одним из основополагающих инструментов участия в управлении государственными делами для граждан. Аргументировано также, что исторические устои формирования украинской государственности свидетельствуют о том, что систематически гражданами Украины реализуется право на мирные собрания во всех его возможных формах. Акцентируется внимание на необходимости внесения изменений в некоторые законодательные акты Украины в связи с урегулированием функционирования института мирных собраний. Обосновано, что в условиях активного использования гражданами Украины своих прав на мирные собрания крайне необходимо решение вопроса упорядочения и правовой регламентации его функционирования.

Ключевые слова: право, собрание, митинги, походы, демонстрации, конституционное право, права граждан.

UDC 342.4

M. Romanov

CURRENT STATE OF REGULATORY ENFORCEMENT OF CONSTITUTIONAL RIGHT OF CITIZENS TO PEACEFUL ASSEMBLY, WITHOUT WEAPONS, FREELY HOLD RALLIES AND DEMONSTRATIONS

The author analyzes the formation of the main national legal instruments of regulation of the institute of peaceful assembly, establishes the place and role in the legal regulation of the institute of international law and summarizes the general theoretical and practical conclusions on the possible optimization of the system of normative and legal ensuring implementation of constitutional right of citizens to assembly peacefully in Ukraine.

The author comes to conclusions that the constitutional right of citizens to assembly peacefully, without weapons, hold rallies and demonstrations in Ukraine is one of the fundamental tools for participation in the management of public affairs for citizens. It is also argued that the historical foundations of the formation of Ukrainian statehood indicate that the citizens of Ukraine systematically exercise the right to peaceful assembly in all its possible forms.

The author emphasizes the need to amend some legislative acts of Ukraine in connection with the regulation of the institution of peaceful assemblies (strengthening the responsibility for obstructing the organization of a peaceful assembly or intentional illegal restriction of such a meeting; to ensure public security and order in places of mass gatherings of citizens and others).

The author argued that in the conditions of active use of the rights of citizens of Ukraine to peaceful assemblies, the issue of streamlining and legal regulation of its functioning is critical.

Keywords: law, assembly, rallies, marches, demonstrations, constitutional law, citizens' rights.

Романов Максим Юрійович – старший науковий співробітник відділу проблем публічного права Науково-дослідного інституту публічного права, аспірант Національної академії внутрішніх справ
<https://orcid.org/0000-0003-2443-7744>